

פירוש סדר עבודה לר' יוסף בן נחמיה א.

ה'ל ע"ב כ"י שזח"ה 147 ת"ס 218

משה אריה הלוי כאטכערנער בשענלאנקע.

כל פטטיא בישין בר מפטטיא דאורייתא (ב) עזרנו אלהי ישענו על דבר כבוד שמך והצילנו וכפר על חטאתינו למען שמך. הקב"ה הבטיח לאברהם אבינו ע"ה שבזמן שנית המקדש קיים מתקיימין ישראל בוכות הקרבנות וכשאינן בית המקדש קיים כל זמן שקורין בסדר הקרבנות מעלה עליהם כאילו הקריבום לפניו ומוחל להם על כל עונותיהם (ג) על דרך זה מפרשים רבותינו ז"ל (ד) ונשלמה פרים שפתינו (הושע י"ד נ'), לכן נתתי אל לבי אני צעיד בני הישיבה לפרש סדר העבודה שרנלים לומר ביום הכפורים (ה) ובלמדו מסכת יומא לפני מרנא ורבנא אשר נר'ו (ו) הלכתי על סדר הנמרא לפרש כל הסדר ואם ימצא טעות בדברי אני התלמיד טועה וכבוד רבנו נר'ו יהי מונח במקומו ומהשם אשאל מענה לשון והבא ליטהר מסייעין אותו.

האמת שהמחבר סדר אתה כוננת (ז) הלך על דרך המשנה ולא חשש לראות דבר האמוראים בנמרא וכבר נודע שעיקר סמיכות הפוסקים הוא על דבר האמוראים בנמרא (ח) וכמה משניות חסירות ויתירות ומשובשות וסתומות שיבאו האמוראים להוסיף עליהם ולהחסיר מהם ולתקנם ולפרשם והלא בעקר סדר מוספי יום הכפורים נחלקו ר' אליעזר ור' עקיבא במשנה בפי' בא לו כהן גדול (ט) ונשאו ונתנו האמוראים בדבר והעמידו המשנה משובשת ואמרו לא משכחת לה מתקנתא אלא או לר' אליעזר דתנא דבי שמואל או לר' עקיבא דתנא דתוספתא (י) ועוד כמה וכמה דברים נאמרו כמשנה בסדר יום הכפורים ותקנום בנמרא כנון ולנשחט כנגד בית שזח"תו שפירשוהו בנמרא דקאי אקשירה ולא אעמידה (כ) והמחבר כתב אף

(א) תולדות דרב המחבר זצ"ל והספרים אשר חבר כתבתי בסבוא לפרשיו על מנחת אסתר ופרקי אבות אשר הוצאתי לאור. (ב) לשון הירושלמי ברכת הף פרק הירואה. (ג) תענית כ"ז ע"ב. (ד) רש"י יומא ל"ו ע"ב ד"ה ההוא וילקוט שמעוני השע. (ה) עין יומא ל"ו ע"ב ורש"י שם ד"ה ההוא דנחית ושם נ"ו ע"ב ועין ג"כ בעל העטור ח' יום הכפירים. (ו) במירושו לסדר אתה בנינת הלך כמעט שזה בשוה כעקבות רבו רבנו אשר זצ"ל. (ז) ומה יש להביא ראיה לדברי אהן החכמים שאמרו שהמחבר עבדה אתה כוננת ר' יוסי בן יוסי הזקן היה בימי הבית וכן התנאים הראשונים ולא כמ"ש החכם צונן ודאפאפארט ועי' עמודי עבודה דף פ"ה. (ח) עי' סופה כ"ב ע"א. (ט) יומא ע' ע"א. (י) עין שם תריס שם או לר"ע דתוספתא ועין רבנו הגאול שם. (כ) יומא פ"א ע"ב היטב"א שם.

שעיר שהוא של שם יעמידנו כנגד בית שהיטתו. דיותר מוכרח המשנה אעמדה מאקשירה וכן נבי אמורי פר ושעיר קרעם והוציא את אמוריהם ונתנם במניס והקטירן על נבי המזבח ותקנו בנמרא^(א) להקטירן והמחבר הניחו והקטירן כהצעת המשנה, ולאחר שהקדמתי הקדמה זו אתחיל לפרש דבריו ולבררם.

התחיל המחבר לספר כל התולדות והמאורעות מיום שנברא העולם ועד תולדת האבות והשבטים ואהרן שהוא עיקר הכפרה ביום הכפורים שכל עבודת יום הכפורים אינה כשירה אלא. בו ובכהן גדול מזרעו.

גולם תבניתך, הוא אדם הראשון שנאמר בו (בראשית א' כ"ז) ויברא אלקים את האדם בצלמו וגו'. ויפרקו עול, רמו לדור המביל. זכרת ברית לתמים ברורו, נח שכתוב בו (שם ו' ט') איש צדיק תמים היה בדורותיו. יהיד אב המון, אברהם שכתוב בו (שם י"ז ה') כי אב המון גוים נתתיך. טלה שהור, רמו ליצחק שנאמר (שם כ"ב ב') והעלהו שם לעולה לכך אמר בו לשון טלה. איש תם, הוא יעקב שנאמר בו (שם כ"ה כ"ז) ויעקב איש תם. חתום כברייתך מרחם [בסרעני: מבטן] לוקח כי יעקב וגם בניו מרחם ומבטן הברית והאהבה להם כרותה וכדכתיב (ישעיה מ"ד כ"ג) נאל ה' יעקב ובישראל יתפאר וסמך ליה (שם כ"ד) כה אמר ה' גואלך ויוצרך מבטן ולוי נבחר מכל השבטים ואהרן משבט לוי כדכתיב (דהיי א' כ"ג י"ג) להקדישו קדש קדשים הוא ובניו^(ב). ציין ומעיל וכו', אלו הן שמונה בנדים של כהן גדול והם הנקראים בנדי זהב^(ג) לפי שהיו בהם ארבעה מזהב דהיינו ציין ומעיל והשן ואפוד ומה שאמר תחילה (פארך) [פארותו] בבנדי שרד, יימיו^(ד) שבנדי שרד הם בנדי כהונה אבל רשיי כתב בפרשת ואלה פקודיה^(ה) שהם בנדים שמכסים בהם כלי הקדש בשעת סלוק מסעות שלא היה בהם שש אבל מלשון המחבר יראה שהם בנדי כהונה. והתחיל לספר מעשה הקרבנות וגם ביום הכפורים תמצא כולם פרים וכבשים ועתודים דהיינו שעירים ואילים. וריח קטורת מרקחת וביעור נחלים, רמו למערכה שמוסיפין ביום הכפורים. וספירת יושר, דהיינו אחת למעלה ושבע למטה. וזריקת דם ושועת קטורת, יימיו^(ו) עליית הקטורת מלשון (ישעיה כ"ב ה') ושוע אל ההר ויימיו^(ז) לפי שהיה הקטורת [ב]יום הכפורים דקה מן הדקה מלשון שוע שוי בדברי רבותינו ויליה^(ח) לשון עירוב, ויימיו^(ט) מלשון התרגום (בראשית כ"ז ט"ז) חלקת צואריו שעיעות צואריה כלומר לפי שכוחשין אותה במכתשת היטב עד שחוזרת חלקה ויש גורסין שועה אחר קטורת^(י) רמו לחפלה קצרה שהיה מהפלל בהיכל אחר הקטר קטורת ולזה הפירוש שועה אחר קטורת ותפלת אמת הכל אחר. תורת מעשה ועבודת היום שבעת ימים

(א) יוסא ס"ז ע"ב. (ב) כתיב א' וכו' נכתב כדכתיב בית קדש הקדשים וכוה הלשון לא מצאתי קרא בכל התנ"ך אצל אהרן ונראה לפענ"ד ש"ס נפל כאן ונ"ל כמו שכתבתי. (ג) עיין יוסא ע"א ע"ב ורסב"ם הלסת כלי מקדש פ"ח ה"ב וסמ"ג עשין קצ"ג. (ד) רמב"ן שמות ל"א י' ועיין הסתה הימים ח"ד דף ק"ה. (ה) ובפ' כי תשא וכל"ס הראב"ע. (ו) עיין הסתה הימים שם שהביא פ"ז ג"כ בשם י"א. (ז) עיין באור סדר עבודה כס' וזאת ליהודה. (ח) כלאים פ"ם מ"ח. (ט) טעם שניהם עולה כאחד ואינן חלוקים כ"א בפ"י הלה. (י) וירקת סדר רע"ג היא: שועת קטורת ותפלת אמת.

בזבולנו (ילמודו) [למדוהו], שבעת ימים קודם יום הכפורים היו מפרשיין כהן גדול מביתו ללשכת פיהררין^(א) ונקראת הלשכה בן בבית שני לנגאי^(ב) דאלו בבית ראשון היתה נקראת לשנת בלוויי^(ג) לשון שרים ונגידים אבל פיהררין הם פקדי המלך שמתחלפין בכל שנה ולפי יבנהים גדולים היו בבית שני על פי המלך וכל המוסף ממון מתמנה נקראת כן, והפרישת שבעת ימים למדוה ממשה רבינו עיה ממלוואים וכדכתיב (ויקרא ה' ליד) כאשר עשה ביום הזה צוה ה' [לעשות] לכפר עליכם (ורשור) לכפר עליכם אלו מעשה יום הכפורים ומתקנין לו כהן אחר תהתיו שמא יארע בו פסול והוא הנקרא סגן ונס יזהר יותר כשיראה אחר מוכן תהתיו אבל אין מתקנים אשה אהרת שמא תמות אשתו ואינו מקיים כפרה בעד ביתו דאיב אין לדבר סוף וכל שבעת הימים היה עושה עבודת התמידין כדי להרגיל עצמו לעבודה וכל יום קורין לפניו זקני בית דין בסדר יום הכפורים ואומרים לו אישי כהן גדול קרא אתה בפוך שמא שכחת או שמא לא למדת וערב יום הכפורים שחרית מעמידין [אותו] בשער מורה ומעבירין לפניו פרים אילים וכבשים כדי שיהא מכיר ורגיל בעבודה אבל לא שעירים כי השעירים באים על החטא ויזכור החטא ויחלש דעתו ואעפ"י שנס הפרים באים על החטא כיון שעל חטאו ועל חטא ביתו ואחיו הכהנים הוא יכיר החוטא ויחורנו בתשובה מה שאין כן בכל ישראל וכל שבעת הימים לא היו מונעין ממנו מאכל ומשחה ערב יום כפורים עם חשכה לא היו מניחין אותו לאכול הרבה שהמאכל מביאו לידי שינה ושמא יראה קרי ונס לא היו מניחין אותו לאכול מאכל המביא לידי זרע כנון נבינה וביצים וכישר שמן ויין ישן ולבן, מסרוהו זקני ביד לזקני כהונה והוליקוהו ללשכת בית אכמנים ששם מפטמין את הקטורת כדי ללמדו הפינה שהיא מעבודות קשות שבמקדש ומשביעין אותו שלא ישנה בעבודות שלמדוהו וכל כך למה כדי שלא יתקן הקטורת בהיכל ויכניס כדרך שהצדוקים עושים ואומרים לו אישי כהן גדול אנו שלוחי ביד ואתה שלוחינו [ושליה ביד] הרי אנו משביעין עליך במי ששיכין את שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך והוא פורש וכוכה שחשדוהו בצדוקי והם פורשיין ובוכין שהוצרכו לחושדו וחושד כשר לוקה בנוסו. אם היה חכם שרגיל לדרוש או לקרות דורש ואם לאו קורין לפניו באיוב ועזרא ודברי הימים ודניאל^(ה) שהם דברים המושכין את הלב כדי שלא יבא לידי שינה. בקש להתנמנם פרחי כהונה מכין לפניו באצבע צרדה שהוא גודל עם אצבע הארוך לפירוש ריתו^(ו) ואומרים לו אישי כהן גדול עמוד וטייל על הרצפה ומעסיקין אותו עד שמגיע זמן שחיטת התמיד ומיקירי ירושלים לא היו ישנים כל הלילה כדי שישמע כהן גדול קול הברה ולא תהא שינה הוטפתו ועבודה ראשונה שבמקדש היא תרומת הדרשן וביום הכפורים תורמין אותה מחצות לילה אע"ג דבכל יום לא היו תורמין אלא מקריית הגבר יום הכפורים שאני משום דכל עבודות יום הכפורים היו ככהן גדול ומשום הולשא ידידה תרמי

(א) יומא ב' ע"א. (ב) שם ה' ע"ב. (ג) שם. (ד) שם ב' ע"א. (ה) וכו"ל הרא"ש והרמב"ם פ"א מה' עבודת יח"ל כתב סתם בכתבי הקדש. (ו) עיין חוספת ישנים יומא י"ט ע"ב ד"ה צרדא ולא כרש"י ורבנו חננאל ועי' ריטב"א ומה שחביא בשם בעל הערך.

ליה הדשן מחצות הלילה והרמה זאת י"א) בכהן גדול היתה נעשית וריביא זיל ב) פירש דכשרה בכהן הריש שאינה מעבודת היום והיה מקדש ידיו ורגליו ותורם אותה והיו ממתנין עד שהאיר מורה כדלקמן ומשהאיר מורה אז היה מתחיל כהן גדול בעבודות המפורשות לקמן בפרט אחת אחר אחת בטבילות וקדושין ואם היה כהן גדול זקן או אסתנים שהקור מוּזק לו מחמין לו חמין ומשילין לתוך הצונן או היו מחמין עשת ברזל מאתמול ונותנין אותו במים לחממם אע"פ שהוא מצרף ואסור משום מכה בפשיש שהיא נמר מלאכת הברזל להדקו אפילו הכי כיון דלא מכיון לית בה אלא שבות ואין שבות במקדש.

ועתה אפרש הכל בפרט פירשו לו סדין של בוץ בהניע עת שחיטת התמיד לעשות מחיצה בינו ובין העם ומקורם לכן היה אומר להם הממונה צאו וראו אם הניע זמן שחיטת התמיד ועת שחיטת התמיד היא בהאיר מורה ופרישת סדין של בוץ בפעם הזאת אע"פ שהיתה הטבילה ללבישת בנדי זהב כדי להזכירו שעבודת היום בכנדי לכן ועבודת היום נקראת כל עבודה שהיא לצורך פני לפניו. ויירד וטבל [בסרעיג: לטבול] כמו שהזוהר טבילה זאת היא הטבילה הראשונה שהיה טובל והיתה בחול על נכ שער המים דטבילה זו אינה באה לחובת היום שאף בכל בקר צריך אדם הנכנס לעזרה טבילה והיה פושט בנדי חול ולא היה לפשיטה זו קדוש ידים ורגלים שהוא פושט בנדי חול וטובל ולובש בנדי זהב ומקדש ידיו ורגליו וארבע טבילות שהיה טובל אחר כך כשהיה משנה מבנדי לכן לבנדי זהב ומבנדי זהב לבנדי לכן היו בקדש בבית הפרוה ונקרא בית הפרוה משום פרוה אמנושא מכשף אחד שהיה שמו פרוה עשה (מהלת) [מהילה] תחת קרקע המקדש להכנס ולראות בית קדש הקדשים והרגישו תחת אותו שער והרגוהו ונקרא שער בית הפרוה^ה, שחמש טבילות ועשרה קדושין טובל כהן גדול ביום הכיזרים וכולן בקדש על בית הפרוה חוץ מזו בלבד. מיד יקבל את כבש התמיד ועשאו כהלכתו ככל השנה כולה, פ"י שהיטה קבלה הולכה וזריקה. לפנים יכנס להקטיר את הקטורת ולהיטיב את הנרות ולהקטיר [בסרעיג: ויצא והקריב] את הראש ואת האיברים, לדברי חכמים ההולקים על אבא שאול נכנס לפניו ומטיב חמש נרות ואחר כך מקטיר את הקטורת והזור ומטיב שתי נרות הנשארים משבעת הנרות דהא סברי דהטבת הנרות בקטורת מפסיק להן. בכל יום יעשה חביתין וינסך את היין בכלי יושר [בסרעיג: שיר], בכלל חביתין הוו מנחות דהא מנחת התמיד קודמת לחביתי כהן גדול ולא מצי למעבד חביתין עד דעביד מנחות וחביתין קודמין לנסכים כדאייתא בפרק אמר להם הממונהו) בסדור העבודות זו אהר זו משמה דגמרא מנחת התמידין היא עשירית האיפה לתמיד של שחר ועשירית האיפה לתמיד של בין הערבים, מנחת חביתין היא עשירית האיפה מחציתה בכקר ומחציתה בערבו

(א) ע' תוס' ישנים יוסא כ' ע"כ ד"ה משום חולשא ותוס' דין ספ. (ב) ולק לא גרים משום חולשא
 רמז גדול אלא משום חולשא דבתי. (ג) ע' רש"י ותוס' דרבנן חננאל ופח שהביאו בשם הירושלמי. (ד) לאנוקי
 שריפת פ"י ושעיר שהיתה חוץ לנ' מנחת כדאייתא יוסא ס"ח ע"א. (ה) שם ל"ה ע"א ותוספת ד"ה פרה
 (ו) שם ל"ד ע"א. (ז) ויקרא ו' י"ג.

ונקראת מנחת חביתין שנעשית במחבת והגסכים רביעית ההין לתמיד של שחר וכן לתמיד של בין הערבים והיה צריך יין המשכר וכדכתיב (במדבר כ"ח ז') הפך נסך שכר פרט ליון מנתו ויין בן ארבעים יום כשר לניסוך * וכיצד מנסכין ספל אחר היה בראשו של מזבח אצל קרן מערבית דרומית וכו' שני נקבין כמין שני חוטמין * והיה נותן היין בספל ויורד דרך אותן נקבים למטה לשיתין שהיו בקרקע והוא בור עמוק עד לתהום *).

בסדר עבודה של המהזורים כתוב לאהר בכל יום יעשה חביתין וינסך בכלי יושר יבא לבית הפרוה מיד וכו' וזה לדעת ר' אליעזר בפרק בא לו כהן גדול * ישכור שאין מקריבין עם תמיד של שחר שום קרבן ואנן קיימא לן כר' עקיבא שמקריבין עמו פר העולה ושבעת הכבשים הכתובים בחומש הפקודים לכך יש לגרום בסדר עבודה לאהר וינסך בכלי יושר אחר התמיד ממוסף היום פר העולה וז' הכבשים התמימים כהלכתן יבא מיד לבית הפרוה וכו' ומקדש ידיו והגליו ופושט בגדי זהב ולבוש בגדי לבן ומקדש ידיו והגליו שעבודת היום בבגדי לבן לפי שאין קטינור נעשה סנינור שהעגל היה של זהב לפיכך אין לו להתנאות בבגדי זהב בעבודת היום ושני פעמים היה לובש בגדי לבן ביום הכפורים בשחר ובין הערכים סכום שלשים מנים בין שניהם אלא שבגדי לבן של שחר היה להם להשוות יותר מבגדי לבן של בין הערבים ואלו נישלין מן ההקדש ואם רצה להוסיף משלו מוסיף. בא לו אצל פרו ופרו היה עומד בין האולם ולמזבח ראשו לדרום ופניו למערב בעקום ראשו ולכך היו מתכוננים בעקימת ראשו למערב שאם היא ראשו בשוה למערב נמצאו אהוריו למורה לצד המזבח והיישין שמה ירביין גללים. הכהן עומד למורה ופניו למערב וסמך שתי ידיו עליו ומתודה כך היה אומר אנא השם וכו' והשם היה אומרו ביויד היא וזו היא בניקורו שעשורה פעמים היה כהן גדול מזכיר שם המפורש ביום הכפורים תשעה פעמים בשלשה וידיון שלש בכל וידיו דהיינו אנא השם השמתי אנא השם כפר נא לפני השם תטהרו והעשירי כשהיה אומר לשם השמתי בעליית הגורל ורבינו האי ז"ל ס"י * ששם בן ארבעים ושתיים אותיות היה אומר וי"א * בכל פעם היה אומר ז' פעמים יויד היא ואיו היא שם בן י"ב אותיות * ומורי נרז"ח * כיון דילפינן כפרה כפרה מעגלה ערופה דשם בן ד' אותיות בנקודו היה אומר ואמר ר' ישראל בר יוסף נ"ע * שכשם שאנו אומרים אנא השם כך יש לנו לומר לפני השם תטהרו אבל מנהגינו לומר לפני ה' תטהרו באליף דלית גי' וייד ואין בדבר בית מיהוש שכיון שאנו אומרים אותו על דרך פסוק לית לן בה ויש לקיים המנהג ויש לומר חטאים ואהר כך עונות ואהר כך פשעים דחטאים אלו שגנות כדכתיב

א) עדיות פ"ו מ"א. ב) רש"י סוכה מ"ח ע"ב ד"ה כמין ותוס' שם ד"ה כסין. ג) סוכה מ"ט ע"א ד) זמא ע' ע"א. ה) הביאו הרא"ש פ' יום הכפורים סי' י"ט. ו) וקשה לה"א מהו דקרושין ע"א ע"א דשם בן י"ב אותיות צנועים שכבהנה אצריים אותו על הזבן בכל יום ומ"א כהן גדול ביו"כ? ז) עיין משפחת כהונה דף מ' ע"ב פירוש שם י"ב ומ"ב (תענינו ע"ז יויד נפשי הרב סהור"ר חיים יהודה וייל ג"ל בשארניקוי) ועיין הו"כ ריש פ' אין תרשין ומרש"א ח"א קדושן ע"א ע"א וחיזוי דרד"ל שם. ח) הרא"ש פ' יום הכפורים סי' י"ט. ט) בעל סהר"פ יסוד עולם ועי' פ"כ בסוכה לפירוש מגלה אהר ופיקי אבות להר"י גחסיא.

(ויקרא ד' ב') נפש כי תחטא בשגגה והעונות אלו זדונות כדכתיב (במדבר ט"ז) ל"א) הכרת הכרת הנפש היא עונה בה והפושעים אלו המרדים שעושה להבעים כדכתיב (מלכים ב' ג' ז') פשע מלך מואב בי יאעזב דמשה אמר (שמות ל"ד ז') נושא עון ופשע וחטאה לא אמרינן כסדר הזה וכי אחר שהתודה על הזדונות הוור ומתודה על הישגנות אלא כסדר דאמר דוד ודניאל ושלמה והסימן שלא הטעה בסדרים כסדר האלפ"א בתיא שמקדמו בחי"ת ואחר כך העי"ן ואח"כ הפ"א חטאתי עויתי פשעתי. והכהנים והעם וכו' ברוך שם כבוד מלכותו, לקיים מה שנאמר (דברים ל"ב ד') כי שם ה' אקרא הבו גודל לאלהינו. ואחר הוידוי בא לו למורה העזרה לצפון המזבח סגן מימינו וראש בית אב משמאלו ושם שני שעירים וקלפי היה שם כעין תיבה ובה שני גורלות שעשה בן גמלא זצ"ל מזהב באחד כתוב לשם ובאחד לעזאזל והיה טורף בחשיפה בלא כונה בקלפי והעלה שני גורלות, אם של שם עולה בימינו הסגן שעומד לימינו אומר לו אישי כהן גדול הגבה ימינך ואם בשל שמאל עלה ראש בית אב אומר לו אישי כהן גדול הגבה שמאלך ואז ידע איזו הוא של שם כדי שירע בעת ניתנת הגורלות על איזה מהם יאמר לשם חטאת ומה שהיה טורף בקלפי בחשיפה כדי שלא יתכוון להעלות של שם בימין מפני שהוא סימן יפה ואם יתכוין לכך אם כן אין זה גורל ובנוסחאות של הסדר כתוב גורל ימין"א שהוא של שם יתנהו על השעיר ועשהו חטאת ויש לו להיות גורל אחד דהא קמן ולא היה גורל השם תלוי בימי אלא פעמים בימין ופעמים בשמאל וגם במקום ועשהו חטאת יש לו להיות ויאמר לשם חטאת. בראש שעיר עזאזל לשון זהורית יקשור ויעמידנו כנגד בית שלוחו, כנגד יער שיוציאוהו. אף שעיר שהוא של שם יקשרנו כנגד בית שחיטתו, ובנוסחאות של הסדר כתוב במקום יקשרנו יעמידנו וטעות הוא דהא בעיא היא כנמרא ואיפשיטא דיקשרנו קאמר"ג) ור"ל יקשרנו בבית השחיטה דהיינו בצוארו כדי שלא יתערב עם שעיר המשתלה שזה בראשו קשור והו בצוארו ולא עם קרבנות אחרים שזה קשור והאחרים אינם קשורים. ובא לו אצל פרו שניה וסמך שתי ידיו עליו והתודה, וזה הוידוי הוא וידוי (אהר) [אהיון] הכהנים שוידוי הראשון הוא וידוי ביתו וידוי שני של אחיו הכהנים וידוי שלישי של שעיר המשתלה וידוי הקהל וכדכתיב (ויקרא ט"ז י"ז) וכפר בערו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל ומה שכולל גם עצמו וביתו בוידוי אחיו הכהנים אעפ"י שכבר התודה עליו ועל ביתו בוידוי הראשון י"ל מפני שלא נשחט הפד עדיין ועדיין לא נתכפר אם כן כולל גם עצמו וביתו בוידוי שני. שחט פרו דהיינו חטאתו וקבל דמו במזרק שהור נתנו למי שמתרם בו ומניס בו כדי שלא יקרוש. על הרובד הרביעי שבעזרה שהעזרה היתה שורות שורות של אבני שיש"ג) והיה רובד זה רביעי לציאתו מן ההיכל ולא ידעתי למה (?) טעם רביעי ומשום כך היה נתנו למי שממסר בו לפי שהיה צריך להקטיר הקטורת של לפני ולפנים. נטל מהתה זהובה והעלה

א) כהע"ג גרים: גורל ימין כשהוא של שם. ב) יוסא מ"א ע"ב. ג) עיין רש"י יוסא מ"ג ע"ב ד"ה על הרובד.

לראשו של מזבח ופנה נחלים אילך ואילך ונטל מן הנחלים המעוכלות הפנימית וירד והניחה על הרובד שבעזרה עד שיוציאו לו מחתה מלאה קשורת וכו' ומחתה זהובה שאמרנו שהיה חותה בה נחלים היתה מזהב אדום והב פרוים שדומה לדם פרום שהיתה מהזקת נ' קבים והיה גלדה דק וירה ארוך כדי שיניע בית ידה תחת וזרעו וזרעו מסייעתו והיה לה נשתק יימא) טבעת כדי שישמע קולו בכואו דהא לא (היה) (היה?) ליה מעיל בעבודה ואת דכנדי לבן היא ויימא) כמו נרתק קבוע במסמרים שיהי אויר בינו לבין המחתה כדי שלא יכזה במחתה שמתחממת מהנחלים וכל מה שאמרנו זאת היינו להקל על כהן גדול שבכל יום היתה בסגנון אחר בקש תמצא י). הוציא לו כף ריקן מלשכת בית הכלים ומחתה נדושה של קשורת מלשכת בית אבשינס וקשרת יום הכפורים היתה דקה מן הדקה שהיה מחזירה למכתשת ערב יום הכפורים וכדררשינן ומלא הפניו קשרת סמים דקה מה תיל דקה והלא כבר נאמר ושחקת ממנה הרק אלא להביא דקה מן הרקה. והפן מלא הפניו ונתן לתוך הכף, הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו ולא תליא מילתא אלא כמלא הפניו של איזה כהן גדול שיהיה אם גדולים אם קטנים לא בעי אלא חפונות מחוקות ולא נדושות אלא טפופות י) וכדין שהיה בא לפני ולפנים והקשרת בהפניו כדכתיב (ויקרא ט"ז י"ב) מלא הפניו והביא מיהו כיון דהביא משמע הבאה אחת שבהבאה אחת צריך להביא מחתה הנחלים וגם הקשרת איכ לא אפשר לכך נתן הקשרת בכף ונטל המחתה ב'מינו והכף בשמאלו ואע"י שהקשרת עיקר כיון שהנחלים מרובים וגם המחתה הבה נטלת בימין כדי שיוכל להודרו היטב בנמילתה וכף הקשורת שאין שם כי אם מלא הפניו וגם צוננת נטלת בשמאל והיה מהלך כה"ל עד שמניע לבין שתי הפרוכת המבדילות בין הקדש ובין קדש הקדשים ואע"י דרי' יוסי סבר דפרוכת אהד היתה הלכה כרי יהודה דפליגי עליה בהאי מלתא בנמרתי) ועוד דבתר פלוגתא דמתניתי) קאמר החיצונה פרופה וכו' אלמא היה ליה מחלוקת ואחיב סתם והלכתא בסתמי) ואילו שתי הפרוכות החיצונה היתה פרופה מן הדרום והפנימית מן הצפון כלומר היתה פתוחה דראשה כפול לצד חוץ ונאותה בקרם של זהב להיות פתוחה ועומדת ואומר מורי גר"י) שערב יום הכפורים היו פורפין החיצונה מפני שעתיד כהן גדול ליכנס שם למחר ובישאר ימות השנה היתה סתומה בפרישתה כדי שלא יזנו מן האויר אמה טרקסין) יהיו ספק אי נידונת כלפנים כדלקמן. ואלו השתי פרוכות היו במקדש שני במקום אמה טרקסין במקדש ראשון) שההיכל ארכו ארבעים אמה ורחבו עשרים אמה ובית קדשי הקדשים ארכו עשרה ורחבו עשרים וקומתו ששה שלישים ומחיצה המפסקת ביניהם היה עביה אמה טרקסין נוטריקון טריק על סיני כלומר פגורות על לוחות הארון שנתנו בסיני) אבל במקדש שני היה נוכח מאה אמה ולא עשו אמה טרקסין שלא היתה עביה אלא אמה ולא היה יכול לעמוד בנוכה

(א) כ"ט ר"ש" שם מ"ר ע"ב ד"ה נאשתיק. (ב) תוספות שם ד"ה בכל יום בשם הירושלמי ושם גרס נרתק. (ג) וימא שם. (ד) שם מ"ה ע"א. (ה) שם ג"א ע"ב. (ו) עין רבנו חננאל יומא ג"ב ע"ב. (ז) דרא"ש בפירוש הלכות עבודת ייח"כ. (ח) עיי"ש. (ט) מחת פ"ו מ"ו ופירוש הרא"ש שם וימא ג"א ע"ב. (י) עין ריטב"א יומא ג"ב ע"א שמביא נוטריקון אחר טרק כלשון יין חוץ וסין הוא פנים.

[מאה] אמה ולהוסיף על עביה אי אפשר דהרי כתיב (דברי הימים א' כ"ח י"ט) מיד ה' עלי השכיב ונסתפקה להם מחיצת אמה טרקסין כלומר חלל פתחה אם כלפנים אם כלחוץ בהיכל לכך עשו שתי מחיצות ואויר אמה ביניהם וביום הכפורים היה נכנס ההבן גדול דרך פריסת החיצונה ומהךך ביניהם עד שמגיע לפרוכת הפנימית בצפון הגיע לצפון ונכנס הופך פניו לדרום ואז היה בא שמאלו לפרוכת וימינו לצד הארון עד שמגיע לארון נותן את המחטה בין שני הבדים ובמקדש שני לא היה ארון ונותנה על אבן השתיה (שהיה) [שהיתה] שם והיתה נבדה מן הארין שלש אצבעות א).]

הפן הקטורת שבכה לתוך חפניו וצבר את הקטורת על גבי גהלים שעל המחטה דקיימא לן כמיד צוברת ולא מפורה ב) שיהא עשנה שוהה לבא והיה צוברת פנימה שהיא חוצה לו כלומר מתחיל בצבירת הגהלים בקצת המחטה שהוא לצד פנים שהיא חוצה לו שאותו ראש המחטה אינו לצד ידו ומושך ידו אליו וצובר תמיד במשיכה עד ראש המחטה השני שהוא אצל בית ידו שכך היו מלמדין אותו (אל תתחיל מפניך) שמא תכזה שהקטורת בוערת מיד וזרועו המתפשט והולך להלן נכזה כתימור העולה ויזהר שלא יתן הקטרת על האש אלא לפני ולפנים ולא בהיכל דהא כתיב (ויקרא ט"ז י"ג) ונתן את הקטרת על האש לפני ה' שלא יתן מבחוץ ויכנס לפניו ומה שאמר הכתוב (שם ט"ז ב') כי בענן אראה על הכפרת לא לדרוש שלא יבא כי אם בענן של עשן הקטרת כאשר הצדוקים דורשים אלא לדרוש שיש לתת בקטרת מעלה עשן שם עשב הגורם לעשן לעלות וקוף כמקל ג) ולמעלה עשן נמי רומז מה שאומר הכתוב (שם ט"ז י"ג) וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות וחד להזהיר שיהיה בו מעלה עשן כדכתיב (שם ט"ז ב') ואל יבא כי אם במעלה עשן דהיינו כי אם בענן אראה על הכפרת וחד לעונש שאם לא נתן בו מעלה עשן חייב מיתה והיינו דכתיב (שם ט"ז י"ג) וכסה ענן הקטרת את הכפרת אשר על העדות ולא ימות הא אם לא כסה ענן חייב מיתה שולא ימות הכתוב בפסוק ואל יבא אינו על חסרון מעלה עשן אלא על ביאה רקנית הלכך בפני בפנים בעי לתקן. וצובר הקטרת על הגהלים ונתמלא הבית עשן שמתמרת מעלה עשן מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה כלומר לחקרה כיון שהגיע לשמי קורה ממשמש בכוחלים ויורד עד שנחמלא הבית כלו עשן. יצא ובה לו דרך כניסתו פ"י כשם שנכנס כשהלך לדרום עד שהגיע לארון פניו לדרום כך כשיצא לא הסב פניו לצאת אלא יוצא דרך אחוריו ופניו לארון ולמדו דבר זה משלמה דכתיב (דהיי ב' א' י"ג) ויבא שלמה לבמה אשר בנבעון ירושלם ודרשוהו ז) ויבא שלמה הבמה אשר

(א) יומא נ"ג ע"ב. (ב) שם ט"ט ע"ב. (ג) שם נ"ג ע"ב. (ד) שם.

בנכעון ובוראי פניו לצד כמה וכך בא לירושלם כליו גם כשיצא לילך לירושלם כדרך ביאתו שם כך היתה יציאתו וכך בהגים לעבודתם ולויים בדוכנם וישראל במעמדם כשנפטרים לא היו מהזרין פניהם והולכין אלא מצדדים פניהם והולכין, ומתפלל תפלה קצרה בבית החיצון דהיינו בהיכל ולא היה מאריך בתפלתו שלא להבעית את ישראל וזאת התפלה יהימייא שתהא שנה זו אם שהונה נשומה ולא יעדי עבד שולפן מדבית יהודה ולא יהי עמך ישראל צריכין בפרנסה זה לזה ואל הננס לפניך תפלת עובדי דרנבים^(א), יצא ונטל את דם הפר ממי שממרס בו ונכנס למקום שנכנס ועמד במקום שעמד כליו ונכנס לבית קדשי קדשים ועמד במקום שעמד דהיינו בין הבדים והוא ממנו על הכפרת ולפני הכפרת האמת כי בפר נאמר (ויקרא טז יד) והוא באצבעו על פני הכפרת קדמה והיינו למעלה ולא פירו כמה ובלמטה דהיינו ולפני הכפרת פיו יזה שבע פעמים מן הרם באצבעו ובשעיר נאמר (שם טז טז) והוא אותו על הכפרת והיינו למעלה ופירש אחת כלשון אחת משמע ולמטה לא פירש כמה אלא ולפני הכפרת ותו לא אלא מדכתיב (שם) ועשה את דמו כאשר עשה לדם הפר למדנו שניהם שוים אחת למעלה ושבע למטה ואלו הדמים לא היו נוגעין בכפרת אלא על הארץ היו נופלים^(ב) דהא ולפני הכפרת דמטה דשעיר הוא מותר דהא יליף שבע למטה מפיו כיון שהוא מופנה בא לפני שהוא למטה ולמד על על שהוא למעלה מה לפני שהוא למטה ואינו נוגע בכפרת דהא לפני על הארץ משמע אף על שהוא למעלה לאו נוגע ממש בכפרת, ואית גם על פני הכפרת קדמה האמור בפר שהוא למעלה מופנה הוא דהא יליף מעל האמור בשעיר דלמעלה אחת איכ יליף מעל האמור בשעיר דלמעלה אחת איכ יליף להיפך וייל דהא על פני הכפרת קדמה לא מותר הוא דהא ילפינן מיניה כל מקום שנאמר פני אינו אלא פני מורה^(ג) והוא ממנו על הכפרת ולפני הכפרת אחת למעלה דעל הכפרת ושבע למטה ולפני הכפרת ולא היה מתכוין להוות לא למטה ולא למעלה כליו שתבא העליונה בחודה של כפרת העליון מהשבע למטה מאמצעיתה דהא לאו בכפרת היו נוגעין כאשר פירשתי אלא על הארץ נופל.

אלא כמצליף ובנמרא מפרשי^(ד) כמגדנא כמכה ברצועה שמכה בין הכתפים ומכה והולך למטה וכדמפרש בבביתא כשהוא מזה אין מזה על הכפרת אלא כנגד הכפרת וכשמוזה למעלה מצדד נב ירו למעלה והיינו כעין מכה ברצועה שהסיר כבר נב ירו מכתפיו ומתחיל להוריד הרצועה על המוכה דהיינו נב ירו למעלה ומזה למול פניו אחת גבוהה ואחת בנמוך הימנה וכולם נופלות בארץ.

וכך היה מונה אחת, אחת ואחת, אחת ושתיים, אחת ושלש וכו' ומקרא נסק להו שצריך הואה ראשונה להמנות עם כל אחת מהשבע דכתי' (ויקרא טז יד) והוא באצבעו על פני הכפרת קדמה ולפני הכפרת יזה שבע פעמים שאין תיל יזה מה תיל יזה למד על הואה ראשונה שצריכה להמנות עם כל אחת ואחת^(ה) ומונין הכי כדי שלא יטעה, שאם לא ימנה הואה ראשונה של מעלה

(א) שם ע"ב. (ב) שם ג"ה ע"א (ג) שם. (ד) שם. (ה) שם.

לכדה עם כל שבעה של משה פעמים שיטעה ויכלול הוא ראשונה של משה וימנה שתיים.

יצא והניחו פירוש למזרק שבו דם הפר על כן הזהב שבהיכל. הביאו לו את השעיר שחטו וקבל במזרק את דמו ונכנס לפני ולפנים למקום שנכנס ועמד בין שני הבדים במקום שעמד והוא ממנו אחת למעלה ושבע למטה וכו'. יצא והניחו על כן הזהב שהיה בהיכל ונטל דם הפר מהכן האחר, כלל הדברים יצא אל המזבח אשר לפני ה' ועומד בקרן מזרחית דרומית ומחטא על קרן זה אחת מלמעלה למטה ושוב מקיף בידו לדרומית מערבית מערבית צפונית צפונית מזרחית שלש מתנות בשלש קרנות מלמטה למעלה נמצא שהשלים המתנות בקרן צפונית מזרחית ובמקום שנומר המתנות דקרנות שם מזה על טהרו של מזבח פירוש נני של מזבח א' והוי טהרו מלשון גלויא ב' דבת' (שמות כ"ב י"י) וכעצם השמים לטהור, שהותה בקרן צפונית מזרחית נחלים אילך ואילך דכשהוא [מזה] אינו מזה לא על גבי אפר ולא על גבי נחלים וזכתיב (ויקרא ס"ז י"ב) והזה עליו מן הדם באצבעו שבע פעמים עליו ולא על אפרו, וטהרו וקדשו משומאת בני ישראל במקום שקדשו פירוש במקום שגמרו מתנות קרנות שם טיהרו ס"י שמוה שבע פעמים והיינו בצד צפונית וזכר' הנינא דאמר פיתחא בדרום ב' והוי סיומא דמתנות קרנות בדרום והנה מזה על טהרו בדרום ואנן לא קיימא לן בדרום וסיומא דמתנות קרנות בצפון בקרן צפונית מזרחית ד' ושם היה מזה על טהרו ורמב"ם ה' פוסק בהפך דמתחיל להזות ממזרחית צפונית והוי סיומן בדרום ומזה על טהרו בדרום וציע.

פסע ויצא חוץ לאולם ושפך את השירים אל יסוד מערבי של מזבח החיצון וכרתיב כפר כהן משיח גבי שירים (שם ד' ז') ואת כל הדם ישפוך אל יסוד מזבח העולה אשר פתח אהל מועד והיינו למערב ויליף מינה פר יום הכפורים דתני בתיכ"ו) הפר לרכות פר יום הכפורים שיהיו שיריו נשפכין ליסוד. וצריך שלא יהא שום אדם בהיכל כל זמן שעובר אלו העבודות בין דהיכל בין דלפני ולפנים אבל בין האולם ולמזבח לא בעי לפרוש בעבודות דלפני ולפנים ואם שנה בסדר הזה שנתכאר [בכ"י 218 שכתבנו] לא עשה כלום. ובגמרא^א קאמר כמה דיני בהקדים המאוחר ואיחר המוקדם ובגשפתכו הרמים ואנן לא אתינא לפרושי אלא מצוה ולא עוכבא.

לאחר שסיים מתנות הפר והשעיר בא לו אצל שעיר המשתלה שהיה עומד כנגד בית שלווה להתודות עליו אשמת קהלו וסמך שתי ידיו עליו והתודה וכך היה אומר אנא השם חטאו ועונו ופשעו וכו'. קרא לאחד מן הכהנים להוליכו לארץ נזרה למדבר שמש, דחפו בשתי ידיו ושב לאחוריו והוא היה מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אבדים אבדים ואומר כך ימחו עונות עמך בית ישראל ע"כ

א) שם נ"ט ע"א פליגי דמזבח ופירש רש"י שם באמצע טובה כחלו. ב) שם. ג) שם. ד) שם. ה) ה"ל עבדת יח"כ פ"ד ה"ב. ו) פירשת ויקרא. ז) יוסא ס"א.

בסדר העבודה. ומה שאמר לאחד מן הכהנים האמת שהבל נשרים להוליכו אפי' זרים ובדכתיב (ויקרא ט"ז כ"א) ושלה אותו ביד איש עתי המדברה ודרש"א איש עתי ואפילו זר עתי שיהא מזומן מאהמול עתי ואפולו בשבת ואפילו בטומאה שצריך לשלחו בעתו ובמועדו ולא יעכבנו שבת שאם הלה מרכיבו על כתיפו ולא טומאה שאם נטמא משלה נכנס לעזרה ומשלחו דכהי' (שם ט"ז י') יעמד הי' לפני ה' לשלה וכי' פי' השלוח יהיה מלפני ה' כי' הא קמ"ל דקרא מכשיר זר אלא שהכהנים גדולים עשו קבע ולא היו מניחין את ישראל להוליכו, ניהו אם הלה משלה משלחין אותו ביד איש אחר שאינו איש עתי^א והיו עושים לו כבש שהיה הולך עליו עד הוי"ן לעזרה^ב מפני קלי העם שהיו תולשין בשערו ואמרים טול וצא טול וצא ומיקרי ירושלם היו מלוין אותו עד סוכה ראשונה שעשר סוכות היו מירושלם עד הצוק^ג בין כל אהת ואחת מיל שהוא אלפים אמה תחום שבת ובכל סוכה וסוכה באים אנשים לפני יום הכפורים ויושבים שם כדי ללוותו ביום הכפורים מסוכה לחברתה ומירושלם עד תשלום הסוכות היה עשרה מילין ומסוכה אחרונה עד הצוק שני מילין שהם שני החומי שבת ואנשי סוכה אחרונה מלוין אותו תחום שבת אחד ועוסדין מרחוק והמשלה מגיע עד לצוק והם רואין את מעשיו ובכל סוכה וסוכה אומרין לו הרי מים הרי מזון ולא מפני שמעולם נצרך לכך אלא לפי שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו וכיצד היה עושה המשלה בשמיניע לצוק לוקח לשון זהרית שהוליכו שם מאתמול^ד שאין לשון זהרית זה אותו לשון זהרית שהיו משימין בראשו במקדש שזה בא משיירי תרומת הלשכה ושל מקדש בא מתרומת הלשכה^ה והולק אותו חציו קושר בסלע והציו קושר בין קרניו דהפ"ו לתוריו והיה מתגלגל ויורד ולא היה מגיע לחצי ההר עד שנעשה אברים אברים ואם דהפ"ו ולא מת יורד אחריו להמיתו שצריך השעיר להיות התוך חתיכות חתיכות דהכי דרש"א^ו ונשא השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ נורה דבעי' הר שהוא גווד והתוך כעין צוק שהוא התוך בוקיפה ולא משופע כל כך, דיא דבעינן דבר המתנוד ויורד כליו' להחנוד השעיר ולהעשות אברים אברים וכן לשון עזאול עז ואל שיהא הר ועז כלומר עז וקשה מלשון (יהוקאל י"ז י"ג) ואת אילי הארץ ובעינן שיהא במדבר ולא ביישוב והה"ד אל ארץ נורה ולגבי שעיר המשתלה כתיבי קראי דכתיב בכל חר לישא דמדבר והם (ויקרא ט"ז י') לשלה אותו לעזאול המדברה (שם ט"ז כ"א) ביד איש עתי המדברה (שם ט"ז כ"ב) ושלה את השעיר במדבר ודרש"א ביה לרבות נוב ונבעון ובית עולמים. ואברים של שעיר המשתלה היו מותרין בהגאה דלא אמרה תורה שלח לתקלה והמשלה היה מטמא בנדים משיניע לצוק. וחזור ויושב בסוכה אחרונה עד שתחשך דאע"ג דאמדינן^ז היוצאין ברשות הוי"ן לתחום אין להם אלא אלפים אמה ממקום שהלכו שם ברשות הכא משום שהוא מתענה והלש התירו לו לחזור

א) יומא ס"ו. ב) דרשה זו לא מצאתיה בת"כ ולא בשאר מדרשי התורה. ג) יומא ס"ז ע"ב. ד) רש"י שם ע"א ר"ה ובכש נקט: וצא ודך אותו הכבש חוץ לעזרה וחזן לעיר. ה) כמשנתנו וכ"מ בתוספתא ודרמב"ם פ"ג מהל' עבודה י"ה"ב ה"ז כתב סוכות חתם ולא קאמר כמה סוכות. ו) ע"ל תוס' ישנים יומא ס"ז ע"א ר"ה חולק. ז) שקלים פ"ד מ"ב. ח) יומא ס"ז ע"ב. ט) ראש השנה כ"ג ע"ב תקנת ר"ג.

עד סוכה אחרונה*) להיות לו צל סוכה למחסה ולמסתור ועוד שירא לשבת במדבר יהודי אם יעשו לו שם סוכה ולעמוד בה בני אדם לא היה רוצה כדי שלא יעמדו לראות אם הלכין השני אם לא ב).

רין לו כינ אצל הפר ואצל השעיר הנשרפים, ובנוסחאות יש שעירים הנשרפים) וטעות הוא והקָטָע לשון הנשרפים ואינם יודעים שחזור על פר ושעיר ישהם רבים. וקרעם והוציא את אמוריהן ונתנם במנס, תרנום) קערה אחת מניסתה הדא ויש לגרום ונתנם במנס להקטירן על גבי המזבה. קלעם לפר ולשעיר במקלעות (גיב גיא במקלות) והוציאם המוציא לבית השריפה פי' ארכעה בני אדם) נושאים שני מוצות שנים לפנים ושנים לאחור ומהלכין מוט אצל מוט והפר והשעיר מורכבים עליהם זה על זה ונכפפים זה תחת זה כמין קליעה ישלמים היו מוציאם אותם אלא שנתקרע כריסם להוציא אמוריהן כדהניא בפי' שני שעיריו). ומקום שרפתן היתה הויז לירושלם לצפונה של ירושלם כדון כל המאות (ששעונות) צפון והמוציא אותם ממטא כנדים מיד שיצא הויז להומת העורה וכיצד היו שורפין אותם מנתחים אותם נתחים נתחים כל נהה בשר ועוד שעליו ומסדרים אותם על האש עד שנעשים אפר אבל לא היה מפשיט עורם קודם נתיחתם (כשעולה) [בשל עולה] אלא כראמרינן ומקראי ילפינן לה בפי' שני שעיריו). אמרו לו לכהן גדול הניע השעיר למדבר שלא היה רשאי להתחיל בעבודה עד שהניע שם שנאמר (שם) ושלה את השעיר במדבר ואח"כ (שם מ"ז כיה) ואת חלב החצאת יקטיר המזבחה) והואך היו יורעין אנשי סוכות היו מניפין בסודרין והיו רואין מסוכה לסוכה עד שמניע לירושלם). בא לו כינ לקרות הפרשיות שמזכיר אח"כ שלאחר שעשה עיקר עבודת של כפרת היום קורא בפרשה להודיע שעשה העבודה כסדר המקראות ומתפלל שתתקבל עבודתו ומכרך סדר הברכות כדלקמן ובירושלמי) נרסינן מנין למקרא פרשה ר' אירי בשם ר' יוחנן ויעש מה תיל כאשר צוה ה' את משה מכאן לקריאת הפרשה פי' להודיע שעשה כאשר צוה ה' וקריאת הפרשה היתה בעוד שהיו שורפין את הפר והשעיר ולפיכך מי שהיה רואה כהן גדול קורא לא היה רואה פר ושעיר הנשרפין) והיתה קריאת הפרשה בעורת נשים) ואינה עבודה נמורה לפיכך אם היה רוצה לקרות בבגדי בוץ שעליו עתה קורא ואם לאו קורא באיצטלית לבן משלו שיקדש ידיו ורגליו ויפשיט בגדי לבן וילבש האיצטלית לבן שלו אבל אינו יכול ללבוש בגדי זהב ולקרות שבגדי זהב באין לצורך עבודה ואמרינן בפי' הממונה) שצריך שכיילה כשמשנה מעבודה לעבודה ובעי' שתהא שכיילה סמוכה לעבודה השובה.

וחזן הכנסת דהיינו השמש) נוטל סית ונותנו לראש הכנסת דהיינו מי שנתחכים צרכי בית הכנסת על סיו וראש הכנסת לסגן וסגן לכהן גדול להודיע

(א) יומא ס"ו ע"א. (ב) ע"י חז"ל ישנים שם ד"ה בא ושב. (ג) ובסדר רב עמרם נאמן וכן בחמדת הימים ובביאור עבודה בספר וזאת יהודה ח"ב הניטא הנכונה. (ד) אנקלס במדבר ז' י"ג. (ה) עיין רש"י יומא ס"ו ע"ב ד"ה קלעו. (ו) יומא ס"ו ע"ב. (ז) שם ס"ה ע"א. (ח) עיין רש"י שם ע"ב ד"ה אמרו. (ט) יומא ס"ה ע"ב. (י) פ"ו ה"א. (כ) יומא ס"ה ע"ב. (ל) שם ס"ט ע"ב. (מ) שם ל"א ע"ב. (נ) שם ס"ח ע"ב רש"י ד"ה חן.

שיש ישרות תחתיו וכהן גדול עומד ומקבל וקורא בעמידה כל הפרשה אחרי מות עד ויעש כאשר צוה ה' את משה ואך בעשור שנפרשת אמור אל הכהנים עד חשבתו שבתכם שגולל הספר מאחרי מות עד לאך בעשור כיון שיש בו שני טעמים שהוא ענין אחד הכל ובכדי שלא יפסיק המתורגמן *) וגולל ס'ת ומניחו בחיקו ואומר יותר מזה ומה שקראתי לפניכם כתוב כאן משום פנמה של תורה שלא יחשבו שהוא חסר פרשה אחת ולכך קוראה על פה ב'. וקורא על פה ובעשור שבהומש הפקודים דהיינו ספר וידבר שמתחיל במנין ישראל ופרשת פנחס באותו ספר ושם מוספים אמורים ומה שקורא אותה על פה לפי שאי אפשר לגלול הספר מאך בעשור עד לובעשור קודם שיפסיק המתורגמן, ואין גוללין ס'ת אפי' בענין אחד כדי שלא להפסיק יותר מכדי שיפסיק המתורגמן וטעמא משום כבוד הצבור הממתינים לו^ג) וגם ספר אחר [אין] לו להביא שתהא נגללה מאתמול משום פנמו של ראשון דהד נכרא בתרי ספריא איכא פנח דראשון ועוד שהיה צריך לברך פעם שנית והוי ברכה לבטלה ד'. ומברך עליו שמונה ברכות על התורה שמברך לפניה בא"י אמיה אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורת בא"י נתן התורה ולאחריה בא"י אמיה אשר נתן לנו תורת אמת והוי עולם נפע בתוכנו בא"י נתן התורה הרי אחת, שניה על העבודה רצה ה' אלהינו בעמך ישראל ואשי ישראל ועבודתם מהרה תקבל כרצון והיה לרצון חמיד עבודת ישראל עמך בא"י שאותך ביראה נעבור, שלישי על ההודאה של אחר התורה אומר על העבודה שעבד וסומך לה על ההודאה על דרך (תהלים נ' כ"ג) זוכח תודה יכבדני וזאת היא מודים אנחנו לך וכו' והחתימה כהחתימה בתפלה בא"י השוב שמך ולך נאה להודות, רביעית על מהילת העון אויא מחול לעונותינו וכו' והחתימה כהחתימה בתפלה בא"י מחול וסולח לעונות עמו ישראל מלך על כל הארץ מקדש ישראל ויום הכפורים, חמישית על המקדש יהי רצון מלפניך יי א ויא שתעמיד בית מקדשך לעדי עד לפניך ותרצה בו ותתמיד שכינתך בתוכו בא"י הבוחר במקדש, שישיית על ישראל יהי רצון מלפניך יאואי שתשמור עמך בית ישראל ותצרם ותעזרם אשר בחרת בהם בא"י הבוחר בעמו ישראל, שביעית על הכהנים יהי רצון מיא ויא שתשמור בני אהרן כהני עם קדושך ותצרם ותעזרם אשר בחרת בהם לעמוד לשרת לפניך בא"י הבוחר בכהנים, שמינית היא הנקראת שאר התפלה וזאת היא תפלה רנה בקשה תחנה שעמך ישראל צריכים להושע בא"י שומע תפלה^ה). והוי רגילים לאחר שקרא כהן גדול שכל אחד ואחד מביא ס'ת מביתו בו (כדי^ז) להראות חזותו לרבים ו'. בסדר אתה כוננת תכין צעדיו לבית הסבילה וקדש ידיו ורגליו ופשוט וירד וסבל ועלה ונסתפג הביאו לו בנדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו וכו' זה היה אם לא קרא באיצטלית לכן משלו [בכתי' 218 שלון] אלא עמד וקרא בבנדי בויך שאם לבש האצטלית הרי קדש ידיו ורגליו בפשיטת בנדי בויך [בכתי' 218 הבויך] דקיל דקדוש ראשון על הפשיטה ולא היה צריך לעשות

א) יומא ס"ט ע"ב. ב) ס"ט ע"ג. ג) ס"ט. ד) ס"ט. ה) סדר ד' ברמח והראשונה במסע"ג
 דלעיל וסדר האחרונה משונה קצת: על ישראל ועל המקדש ועל הכהנים ועל ירושלם ושאר תחפלה. ו) יומא ע' ע"א.

עה רק פושט האיצטלית וטובל ומסתפג ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורנליו האמת שלאחר עבודת היום דהיינו פר ושעיר הפנימיים ושלוח שעיר המשתלה אומר הפסוק בת"כ (פ"ז כ"ג) ובא אהרן אל אהל מועד דהיינו פר ושעיר הפנימיים ושלוח השעיר המשתלה אומר וכי ודרשו חכמים*) למה הוא בא להוצאת הכף ומחתה שהניח לפני ולפנים בהקשריו שמה הקשרות וכל הפרשה כולה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה שכך דרשו היל"ג) שלאחר שאמר ושלח את השעיר במדבר היה לו לומר ויצא ועשה את עולתו ואת עולת העם וכו' ואחר כך ובא אהרן אל אהל מועד להוציא כף ומחתה ואחיכ ופשט את בגדי הבר והניחם שם ורחץ את בשרו במים במקום קדוש ולבש את בגדיו שמונה של כל השנה לעשות שירי המוספין ותמיד של בין הערבים ומה טעם צריך להפסיק באילו ואיל העם בין עבודת היום להוצאת כף ומחתה דנמירי הלכה למשה מסיני?) דחמש טבילות ועשרה קדושים טובל כהן גדול [ומקדש] בו ביום, ואם כסדרן של עבודות כתוב מקרא זה לא משכחת להו אלא ג' טבילות אחת לתמיד של שחר ואחת בניו לבין עבודת היום כולה עם הוצאת הכף והמחתה ואחת בין הוצאת הכף והמחתה לאילו ולאיל העם ועמהן המוספין ותמיד של בין הערבים דכל מה שהוא נעשה [בכתי 218 עושה] בבגדי זהב מאחר שאינו משנה הבגדים אין צריך כי אם טבילה אחת וכן כל מה שעושה בבגדי לבן?) לפיכך צריך להפסיק אילו ואיל העם בין עבודת היום להוצאת כף ומחתה והוצאתן הפסיק בין אילו ואיל העם ובין המוספין ותמיד של בין הערבים הרי המש, תמיד של שחר בבגדי זהב, קשרות שלפני ולפנים ומתן דמים של פר ושעיר בבגדי לבן, עולתו ועולת העם דהיינו אילו ואיל העם והקשרות אמורי פר ושעיר בבגדי זהב והוצאת הכף והמחתה בבגדי לבן ושעירי המוספין ותמיד של בין הערבים וקשרת שבהיכל שעל מזבח הפנימי בבגדי זהב ועל זה הסינון כתב רש"י בפ' הממונה^ה) והקשתי למורי נר"ו^ו) הא תינת אילו ואיל העם קודם הוצאת כף ומחתה למעט הפסקה אלא אמורי פר ושעיר יהיו לאחר הוצאת הכף ומחתה כשלוש בגדי זהב לתמיד של ערב שיתחיל בהקשרת אימורין וחירן דכיון דבעינן טבילה בכל שינוי בגדים ובעינן נמי טבילה סמוכה לעבודה חשובה הילכך עבדי אמורי הטאות עם אילו ואיל העם להיות טבילה המישית סמוכה לעבודת דם המכפר ולא להקשרת האימורין.

בענין המוספין יש מהלוקת גדולה בין התנאים^ז) ובתיכ כתובים פר ושעיר הפנימיים ושעיר המשתלה ואילו ואיל העם ובפרשת פנחס כתובין המוספין פר לעולה ואיל אחד והוא האיל הכתוב בת"כ איל העם לדעת ר' דסבירא להני תנאי דפליגי במוספין כותיה ושבעה כבשים בני שנה תמימים ושעיר אחד הטאת נמצאו המש עשרה בהמות פר ושעיר ב' אילו ואיל העם הרי ד' פר לעולה הרי ה' שבעה כבשים הרי י"ב שעיר הנעשה בחוץ הרי י"ג תמיד של שחר ותמיד של בין הערבים הרי ט"ז חוץ משעיר המשתלה וסדר הקרבנות לרי אליעזר הכי תיני

(א) יוסא ל"ב ע"א. (ב) שם. (ג) שם. (ד) שם ע"ב. (ה) שם ד"ה מה קידוש. (ו) וכן הביא הרא"ש בפירוש סדר עבודת יום הכפורים. (ז) יוסא ע' ע"א.

של ישר בבגדי זהב פר ושעיר פנימיים בבגדי לבן ומיד מסיק בין עבודת היום והוצאת הקף ומחתה באילו ואיל העם ואמורי פר ושעיר בבגדי זהב ושוב הוצאת קף ומחתה בבגדי לבן ושוב פר לעולה ושבעה כבשים ושעיר הנעשה בחוץ וחמיד של בין הערבים והדלקת נרות וחביתין בבגדי זהב שסובר שצדק להקדים כל מה שכתוב בפרשת פנחס והכי תניא דבי שמואל א) ר' אליעזר אומר יצא ועשה אילו ואיל העם ואמורי השאות אבל פר העולה ושבעת כבשים ושעיר הנעשה בחוץ עם תמיד בין הערבים ור' עקיבא אומר בענין אחר, ר' עקיבא אומר פר העולה ושבעה כבשים עם תמיד של שחר היו קרבים שנאמר בכל הרגלים (במדבר כ"ח כ"ג) מלבד עולת הבקר אשר לעולת התמיד אלמא דמוספין קרבין עם התמיד של שחר ומיניהו ילפי' להו ליום הכפורים ואחיכ עבודת היום דהיינו פר ושעיר הפנימיים בבגדי לבן ואחיכ שער הנעשה בחוץ דכתיב בפרשת פנחס ושעיר עזים אחד השאת מלבד השאת הכפורים דאעיג דשעיר זה בכלל המוספין והוה לן לאקרובי בהדי תמיד של שחר לדעתיה דר' עקיבא מימ' כיון דכתיב ושעיר עזים אחד השאת מלבד השאת הכפורים דאלמא כתר השאת כפורים דהיינו פר ושעיר עבדינן ליה איכ שבקינן מלמקריב בהדי תמיד של שחר ומקריבין ליה כתר דסיימנן לעבודת היום, לכך סדר ואחיכ שער הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם ואמורי השאת בבגדי זהב בטבילה שלישית ואחיכ תמיד של בין הערבים פירש רש"י ב) לא איירי הכא בהוצאת קף ומחתה דפשיטא לן דבחר אילו ואיל העם היא דתניא לעיל ולקמן מיתיה לה שכל הפרשה נאמדה על הסדר וכו' ע"כ. ונצטרך לפרש אחר טבילה שלישית הוצאת הקף והמחתה בבגדי לבן ואחיכ תמיד של בין הערבים בבגדי זהב זרמנים ז"ל ג) כתב בענין אחר דכל מה דסדר דר' עקיבא היינו קודם הוצאת קף ומחתה ואפילו תמיד של בין הערבים ואפילו טבילה רביעית בהוצאת קף ומחתה המישית לקשרת והעלאת הנרות כדאיתא בהל' יום הכפורים ד) ומורי נרו מעמיד עיקר פרש"י ז"ל ור' יהודה משום ר' עקיבא אומר אחר משבעה כבשים קרב עם תמיד של שחר והשישה עם תמיד של בין הערבים ור' אליעזר ביר שמעון אומר משום ר' עקיבא שישה כבשים עם תמיד של שחר ואחר עם תמיד של בין הערבים שר' יהודה ור' אליעזר ביר שמעון סוברים אליבא דר' עקיבא כיון שמצינו שהפסוק אומר ברגלים מלבד עולת התמיד ומיניה ילפינן ליום הכפורים להקריב מוספין עם תמיד של שחר ומצינו שמסדר עבודת היום כתוב באחרי מות והמוספין בפי פנחס דמשמע מיניה דהמוספין קרבין אחר סיום עבודת היום ולא עם תמיד של שחר אם בן נעשה פשוטה ר' יהודה אומר נקריב אחד עם תמיד של שחר לקיים פסוק דמלבד עולת הבוקר ושישה עם תמיד של בין הערבים לקיים סדר אחרי מות ופרשת פנחס אבל אין להקדים שישה עם תמיד של שחר ואחד עם תמיד של בין הערבים דיטמא לאחר שיקריב השישה בשחר ייעף כהן גדול ויבא עיף לעבודה היום שהוא עיקר הכפרה ור' אליעזר ביר שמעון אומר כיון שעושה אחד בתמיד

א) יומא ע' ז"ל. ב) שם ע"כ ו"ה ואח"כ. ג) פירוש המשנה פ"ז ס"ג. ד) הלכות עבודת יום

של שחר והתחיל יסיים עד תשלום ששה מאי אמרת ייעף כיג לא היא שכיון שעבודת היום היא עיקר הכפרה הוא יורו עצמו ויחליף כח ואחד הנשאר עם תמיד של בין הערבים.

סידור ר' אליעזר תמיד של שחר ואחר כך אילו ואיל העם ואמורי פר ושעיר ואחיכ. הוצאת כף ומחתה ואחיכ פר העולה ושבעת הכבשים ושעיר הנעשה בחוץ ותמיד של בין הערבים. סידור ר' עקיבא תמיד של שחר ופר העולה ושבעת הכבשים ואחר כך פר ושעיר ואחיכ ושעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם ואמורי פר ושעיר ואחיכ הוצאת כף ומחתה ואחיכ תמיד של בין הערבים. סידור ר' יהודה אליביה תמיד של שחר ופר העולה וכבש אחד ואחר כך פר ושעיר ואחיכ ושעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם ואמורי פר ושעיר ואחיכ הוצאת כף ומחתה ששה כבשים ותמיד של בין הערבים. סידור ר' אליעזר בר שמעון אליביה תמיד של שחר ופר העולה וששה כבשים ואחיכ פר ושעיר ואחיכ ושעיר הנעשה בחוץ ואילו ואיל העם ואמורי פר ושעיר ואחיכ הוצאת כף ומחתה ואחיכ כבש אחד ותמיד של בין הערבים. הנה ארבעה סידורים אחד לר' אליעזר ושלושה לר' עקיבא האחד מהשלשה מיוחד לר' עקיבא ממש והשנים מה שאמרו אחרים משמו וקיימל כאותו שאומר בתחלתו ר' עקיבא אומר וכו' והוא הסדר שאומרים בו ששבעת הכבשים קרבים עם תמיד השחר ומה שכתוב בסדר אתה כוננת ציעב) ולפי ההלכה כך יש לגרוס תכן צעדיו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו ופשוט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בנדי זהב ולבש וקדש ידיו ורגליו ויצא ועשה את השעיר הנעשה בחוץ ואת אילו ואת איל העם ואת אמורי החטאת אחר כלותו מעשות כל אלה עוד בא לו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו ופשוט וירד וטבל ועלה ונסתפג הביאו לו בנדי לבן ולבש וקדש ידיו ורגליו נכנס להוציא את הכף והמחתה שהכניס בשחרית ועוד בא לו לבית הטבילה וכו' וקבל תמיד של בין הערבים ועשהו כהלכתו בכל השנה כולה ומקריב את הראש ואת האיברים כמצותן נכנס להיכל להקטיר את הקטרת ושוב יוצא ועושה חביתין ומנסך את היין בכלי יושר ושוב נכנס להיכל להעלות את הנרות ועוד בא לו לבית הטבילה וקדש ידיו ורגליו ופשוט והביאו לו בנדי עצמו ולבשן ומלוין אותו עד ביתו ויום טוב היה עושה לאוהביו בצאתו בשלום מן הקדש וכו' דודאי בשחר אחר [בכ"י 218 אמר] קטרת של שחר היתה קריבה בין דם לאיברים) סי' לאחר שזרק דם כבש תמיד של שחר היתה הקטרת קריבה וכדפירשי' לעיל שהיה מטיב חמש נרות ומקטיר הקטרת ומטיב שתי נרות ושוב מקטיר הראש והאיברים הנה שהקטרת היתה קודם להקטרת האיברים ובערב אחר [בכ"י 218 אמר] תמיד של בין הערבים היתה

(א) יומא ע' ע"א. (ב) נוסח המשורר אינו מחוקק ע"י הפרת הימים וביאור סדר עבודת יום הכיפורים בספר וזאת ליתורה. (ג) יומא ל"א ע"ב.

קריבה בין איברים לנסכים פירוש למנחת נסכים פ"י שהיה שוהם כבש תמיד הערב וזורק דמו ומקריב הראש והאיברים ואחר כך מקטיר הקטרת ואה"כ מקריב מנחת התמיד ומנחת חביתין נסכי התמיד ושוב מדליק את הנרות שלאחר הדלקתם שוב לא היה עובד עבודה בעולם וכאשר דרשו"א בהאי קרא בפרשת ואתה תצוה (שמות כ"ז כ"א) באהל מועד מהוין לפרכת אשר על העדות יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' וגו' אין לך עבודה שנשרה מערב עד בקר אלא זו בלבד ומפרשינו"ג מאי דכתיב בפרשת ואתה תצוה (שמות ל' ז') והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה פ"י בעידן הטבת כל השבעה נרות תהא מקטרא קטרתא וכך הוא שמטיב חמש נרות ושוב מטיב שתי נרות והם הכי נמי דרשי"ג קרא דבהעלות אהרן את הנרות בין הערכים יקטירנה בעדן הדלקה תהא מקטרא קטרתא דלאחריה אין שום עבודה כדפרישי"ג ודברים הללו יתבארו בס' ראשון"ה וכפ' אמר להם הממונה"ה במסכת יומא, נמצאת אומר חמש טבילות ועשר קדושין"ה כיצד כשפושט בגדיו ללבוש בגדי זהב לתמיד של שחר טובל וטבילה זו היא הראשונה שהיא בחיל ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו ופושט בגדי לבן ומטביל וטביל ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו ועושה אילו ואיל העם ושוב מקדש ידיו ורגליו ופושט בגדי לבן ומטביל ולובש בגדי זהב ומקדש ידיו ורגליו ועושה תמיד של בין הערכים ושוב מקדש ידיו ורגליו ופושט בגדי זהב ולובש בגדי עצמו סך הכל חמש טבילות ועשרה קידושין וכיצד מקדש ידיו ורגליו משים שתי ידיו על שתי רגליו ומקדש"ה ובכל יום היה מקדש ידיו ורגליו מהכזיר והיום מקיתון של זהב משום כבודו של כהן גדול"ט.

אשרי העם שככה לו אשרי העם שה' אלדיו והפירוש נשלם תהלה למי שאמר והיה העולם.

א) יוסא ט"ז ע"א ומנחת פ"ז ע"ב. ב) יוסא ט"ז ע"א. ג) שם. ד) שם. ה) שם. ו) דף ל"ג ע"ב ול"ד ע"א. ז) עיק יוסא ל"ב ע"א והוט' שם ד"ה ואי. ח) רמב"ם הלכות ביאת המקדש פ"ה הל' ט"ו. ט) יוסא ט"ג ע"ב. ומשום כבודו של הכהן הגדול מר אבי מו"ר הרה"ג מהר"ד שמחה הלוי זצלה"ה אציע בזה נגידר אתו משמו בענין עבודת כהן הגדול ביה"כ אשר הרפ"ס במ"ע תורה מציון שנת תרמ"ז ח"ב סי' ט"ו ח"ל: מנהג ההשתחויה שנהגין בעבודת יוה"כ שנופלן על פניהם כשאומרים מרעים ולהן שהם י"ג חיבות נראה שהוא מכין לשיעור השתחויה שבמקדש כמ"ד במס' שבעות דף ט"ז ב' וח"א כמוסרעו לסימא שהוא ג"כ י"ג חיבות וכן פסק הרמב"ם פ"ח מה"ל ביאת מקדש המקום יחזיר עבודת ביהמ"ק למקומה בבי"א עכ"ה"ט.